

**SÜRDÜRÜLEBİLİR
KENTLER VE TOPLUMLAR
İLKEİ (SKH 11)
IŞIĞINDA TÜRKİYE**

Ebru ALARSLAN, UNESCO Türkiye-Sürdürülebilir Kalkınma İhtisas Komitesi Üyesi
Sağlıklı Kentler Sandıklı Buluşması, 25-27 Ekim 2019

SUNUŞ İÇERİĞİ

- Sürdürülebilir Gelişme Tanım ve Önemli Tarihler
- Sürdürülebilir Kentler ve Topluluklar Hedefi
- Türkiye'deki Kentleşme Konusundaki Önemli Gerçekler
- Sürdürülebilir Kentler ve Topluluklar Hedefi Paydaşları
- İlgili Yasal Düzenlemeler
- Sürdürülebilir Kent Kavramına Hizmet Eden Diğer Modeller
- Diğer Sürdürülebilir Gelişme Hedefleri ile Etkileşim
- Türkiye için GZFT Analizi
- Sonuç ve Öneriler

Sürdürülebilir Gelişme Nedir?

“Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinden ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarının sağlanmasına olanak veren gelişme”

- *Kaynak: Ortak Geleceğimiz, Bölüm 2: Sürdürülebilir Gelişmeye Doğru (From A/42/427. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development)*

Sürdürülebilir Gelişme Kavramının 3 Ayağı

Sürdürülebilir Gelişme Kronolojisi-I

- **1962 | Rachel Carson tarafından yazılan “Sessiz Bahar” Kitabı**
- **1967 | Environmental Defense Fund (EDF)**
- **1968 | Biosphere. Intergovernmental Conference for Rational Use and Conservation of Biosphere (UNESCO)**
- **1969 | Friends of the Earth , National Environmental Policy Act is passed in the U.S.**
- **1970 | First Earth Day**
- **1971 | Greenpeace starts up in Canada , Polluter Pays Principle by the OECD Council , International Institute for Environment and Development (IIED) established in the U.K.**
- **1972 | UN Conference on Human Environment /UNEP held in Stockholm,Environnement et Développement duTiers-Monde (ENDA) is established in Senegal, Club of Rome publishes controversial *Limits to Growth*.**
- **1973 | U.S. enacts Endangered Species Act, Chipko movement born in India, OPEC oil crisis fuels limits to growth debate**
- **1974 | Rowland and Molina release CFCs work in the scientific journal, Latin American World Model developed by the Fundación Bariloche**
- **1975 | CITES. Convention on International Trade in Endangered Species, Worldwatch Institute was established**
- **1976 | Habitat Toplantısı : Çevre ve insan yerleşimleriyle bağlantılı ilk küresel toplantı**
- **1977 | Greenbelt Movement starts in Kenya.**
- **1978 | Amoco Cadiz oil spill off the coast of Brittany, OECD Directorate of the Environment relaunches research on environment and economic linkages.**
- **1979 | Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution, *Banking on the Biosphere*, IIED report, Three Mile Island nuclear accident occurs in USA.**
- **1980 | World Conservation Strategy released by IUCN, Independent Commission on International Development Issues, A Programme for Survival (Brandt Report).**

Sürdürülebilir Gelişme Kronolojisi-II

- 1981 | World Health Assembly unanimously adopts a Global Strategy for Health
- 1982 | World Resources Institute established in the U.S., UN Convention on the Law of the Sea, International debt crisis erupts and threatens, The United Nations World Charter for Nature
- 1983 | Development Alternatives established in India.
- 1984 | Starvation due to the Drought in Ethiopia, Third World Network is founded, International Conference on Environment & Economics (OECD)
- 1985 | Responsible Care,[®] an initiative of the Canadian Chemical Producers, Climate change-Austria meeting, Antarctic ozone hole discovered
- 1986 | Accident at nuclear station in Chernobyl
- **1987 | Ortak Geleceğimiz (Brundtland Raporu). Sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel konuların küresel çözümlerle bir araya getirildiği Çevre ve Kalkınma Dünya Komisyonu Raporu. "Sürdürülebilir Kalkınma/Gelişme" teriminin tanınmış hale getirildiği tarih ve belge.**
- 1988 | Chico Mendes, Brazilian rubber tapper fighting, Intergovernmental Panel on Climate Change
- 1989 | Exxon Valdez tanker runs aground, Stockholm Environment Institute was established
- 1990 | International Institute for Sustainable Development (IISD) established in Canada, UN Summit for Children, Regional Environmental Centre was established (REC)
- 1991 | The Canadian east coast cod fishery collapses, Hundreds of oil fires burn out of control in Kuwait
- 1992 | The Business Council for Sustainable Development publishes *Changing Course, Earth Summit. UN Conference on Environment and Development (UNCED) held in Rio de Janeiro*
- 1993 | First meeting of the UN Commission on Sustainable Development , World Conference on Human Rights.
- 1994 | Global Environment Facility
- 1995 | The execution of Ken Saro-Wiwa in Nigeria, World Trade Organization (WTO) established, World Summit for Social Development held in Copenhagen, Fourth World Conference on Women held in Beijing.

Sürdürülebilir Gelişme Kronolojisi-III

- **1996 | HABITAT II Konferansı: Kent Zirvesi İstanbul'da düzenlendi. ISO 14001 kabul edildi (çevre yönetim belgelendirmesi)**
- 1997 | Asian ecological and financial Chaos, UN General Assembly review of the Earth Summit.
- 1998 | Controversy over genetically modified Organisms, Unusually severe weather, Multilateral Agreement on Investment.
- 1999 | Launch of the first global sustainability index
- 2000 | Increasing urbanization, The Second World Water Forum, UN Millennium Summit and the MDGs, Miss Waldron's red colobus monkey declared extinct.
- 2001 | Terrorist attack the World Trade Center and Pentagon, Fourth Ministerial Conference of the World Trade Organization held in Doha, Qatar
- 2002 | World Summit on Sustainable Development held in Johannesburg marking 10 years since UNCED, Global Reporting Initiative (GRI).
- 2004 | HIV/AIDS pandemic in Sub-Saharan Africa.
- 2005 | Kyoto Protocol enters into force, Millennium Ecosystem Assessment, Further signs of global climate change. (see also www.iisd.org)
- **2015 | New York'ta, 25-27 Eylül tarihlerinde gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Üst Düzey Oturumu'nda 2030 yılına kadar gerçekleştirilmesi planlanan 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 193 ülkenin imzası ile kabul edildi.**
- **2016 | Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Konulu Habitat III Konferansı Quito, EKVATOR'da, 17 – 20 Ekim 2016 tarihlerinde düzenlendi.**

HEDEF 11: SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLER ve TOPLUMLAR

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI DOĞRULTUSUNDA GÜVENLİ, YETERLİ VE KUCAKLAYICI KENTSEL YERLEŞMELER YARATMAK

- Güvenli ve yaşanabilir kentler ve yeterli kentsel hizmetlerin sunulması
- Dünyanın doğal ve kültürel mirasının korunması
- Doğal afet ve salgın hastalıkların olumsuz etkilerinin önlenmesi
- Şehirlerin çevreye etkisi ile hava kalitesi ve atık yönetimi konularının dikkate alınması
- İklim değişimine uyumun sağlanması ve afet risk yönetiminin geliştirilmesi

Türkiye’de Kentleşme Konusundaki Önemli Gerçekler

- ✓ Dünyadaki en hızlı kentleşme oranına sahip olan ülkeler arasındayız(yıllık % 4)
- ✓ Nüfusumuzun %70’i kentlerde yaşıyor
- ✓ Hâlâ çözüm bekleyen niteliksiz büyüme, barınma, trafik, güvenlik, altyapı, sosyal uyum ve çevre sorunlarımız bulunmakta
- ✓ Ülkemizin kentleşme konusundaki temel yaklaşımı yaşanabilir, sürdürülebilir, afetlere dayanıklı, yeşil ve marka kentler yaratmak olarak geliştirilmiş (ÇŞB)

Paydaşlar

İç Paydaşlar	Dış Paydaşlar
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Kùltür ve Turizm Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleřme Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı	UN-HABITAT
Valilikler	UNDP, UNESCO
Belediyeler	AESOP, ISOCARP
AFAD, TUİK	Avrupa Komisyonu, Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi, Avrupa Kentsel řartları
Vakıflar, STKlar, Üniversiteler ve diğeri araştırma kurumları, Özel Sektör (Kentsel hizmet sağılayıcıları, her türlü inşaat ve yapım şirketleri)	Dünya Bankası, JICA , ve diğeri uluslararası işbirliğı ve yardım kuruluşları

Türkiye’de Konuyla İlgili Mevzuat

- 10. Kalkınma Planı
- Turizmi Teşvik Kanunu(2634 sayılı)
- Çevre Kanunu(2872 sayılı)
- Kültürel ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863 sayılı)
- İmar Kanunu (3194 sayılı)
- Kıyı Kanunu (3621 sayılı)
- Belediye Kanunu (5393 sayılı)
- Büyükşehir Belediyesi Kanunları (5216 ve 6360 sayılı)
- Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (KENTGES)
- Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)
- Yapı Denetim Kanunu (4708 sayılı)
- Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun (6306 sayılı)

Uluslararası Konuyla İlgili Mevzuat

- HABITAT
- BM-Asya ve Pasifik Ekonomik ve Sosyal Komisyonu (ESCAP)- Eko-yararlı ve sosyal kucaklayıcı bir altyapı için Temel İlkeler 2011
- Paris Anlaşması
- Avrupa Mekânsal Gelişim Perspektifi-1999
- URBACT: Avrupa Kentlerinde yaşam koşulları ana göstergeleri
- Avrupa Kentsel Şartı
- Leipzig Şartı 2007
- Kentsel Çevre için AB Tematik Strateji Direktifi
- Avrupa 2020: Akıllı, sürdürülebilir ve kucaklayıcı büyüme için strateji
- AB için Kentsel Gündem- Amsterdam Paktı 2016
- Sürdürülebilir Kentler için Göstergeler 2015
- AÇA Raporu No:5/2009: Avrupa'daki kent ve kasabalardaki yaşam niteliğinin oluşturulması
- Dünya ve Avrupa Sürdürülebilir Kentleri – AB Araştırmalarından Çıkarımlar

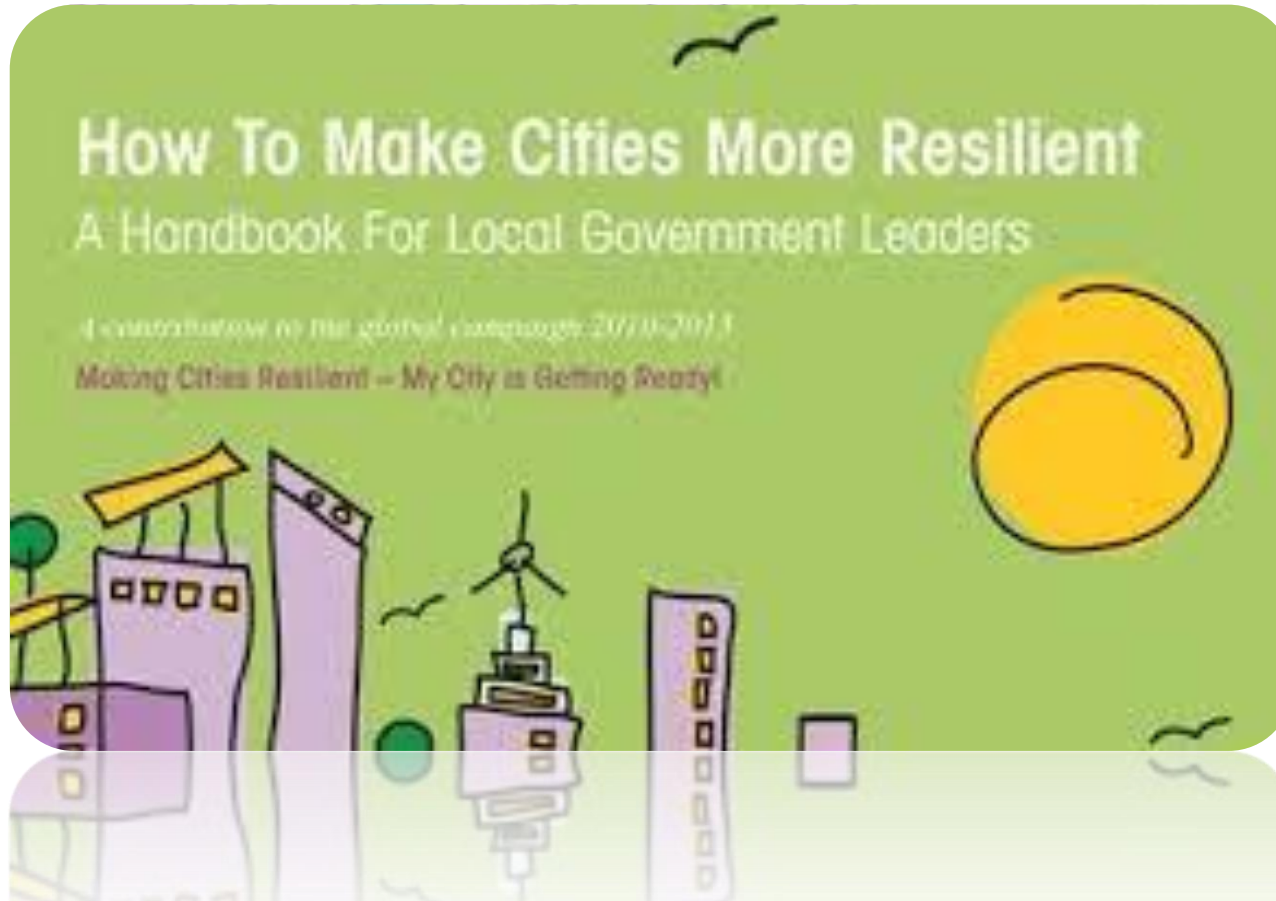
Sürdürülebilir Kent Kavramına Hizmet Eden Diğer Modeller

- ❖ Akıllı Kentler
- ❖ Eko-Yeşil Kentler
- ❖ Afete Dayanıklı Kentler
- ❖ Yaşanabilir Kentler
- ❖ Marka Kentler
- ❖ Sağlıklı Kentler

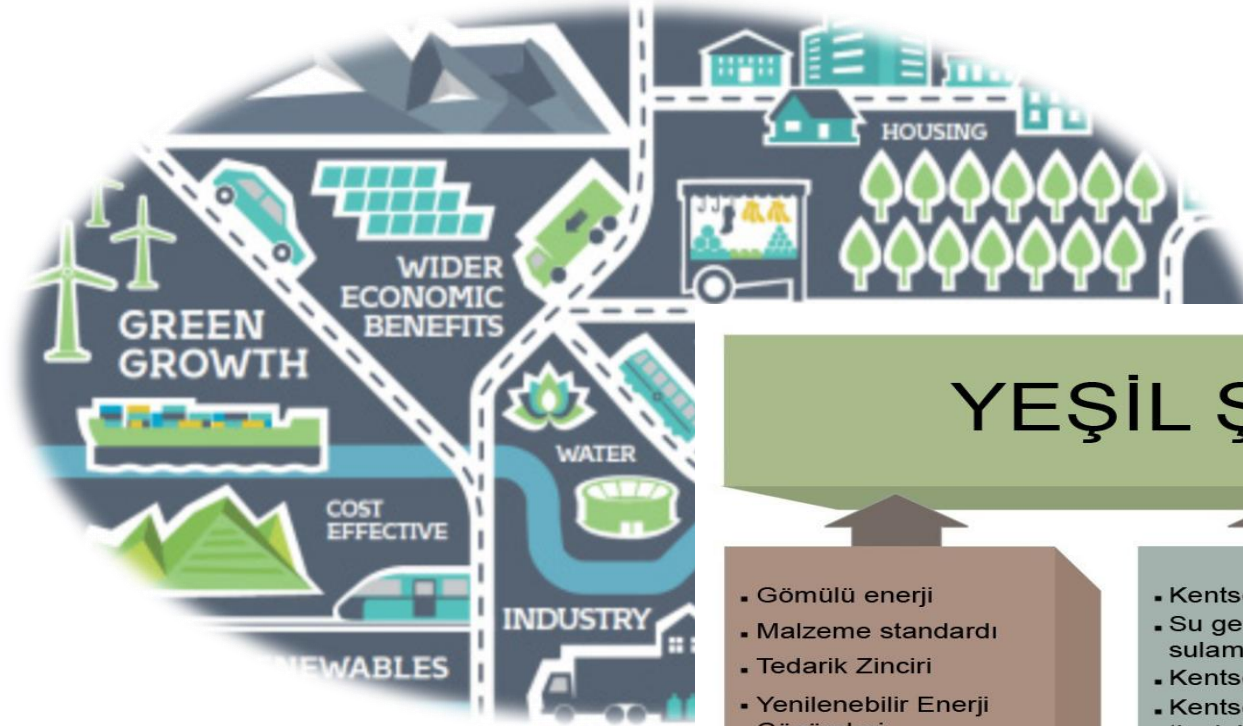
AKILLI KENTLER

AFETE DAYANIKLI KENTLER

YEŞİL KENTLER

YEŞİL ŞEHİRCİLİK

- Gömülü enerji
- Malzeme standardı
- Tedarik Zinciri
- Yenilenebilir Enerji Çözümleri
- Enerji kaynakları ve tüketimi
- Yapı İnşaa Teknikleri
- Prefabrikasyon ve geri dönüşüm
- Enerji verimliliği
- Kaynak yönetimi

ENERJİ ve
MALZEMELER

- Kentsel su yönetimi
- Su geri-dönüşümü ve sulama
- Kentsel tarım
- Kentsel peyzaj tipolojileri
- Ekosistemin biyolojik çeşitliliğinin maks.
- Gri su geri-dönüşümü
- Kentsel yağmursuyu depolama
- İklim değişikliği etkisi yönetimi
- Atık yönetimi

SU ve BİYOLOJİK
ÇEŞİTLİLİK

- Kentsel tasarım
- Sosyal sürdürülebilirlik
- Ekolojik kent teorisi
- Sağlık ve yürünülebilirlik
- Mobilite ve toplu taşıma
- Altyapı
- Enerji verimli binalar
- Karma arazi kullanımı
- Konut alım gücü
- Araba bağımlılığını azaltma
- Parseller

KENTSEL TASARIM
ve ULAŞIM

Üç ana temel arasındaki etkileşim

YAŞANABİLİR KENTLER

MARKA KENTLER

Havana

Rio De Janeiro

Rome

London

Beijing

Istanbul

Paris

Tokyo

Köln

Sidney

St. Petersburg

New York

Öne Çıkarılan Özellikler

- ☐ Temel İşlev
- ☐ En Önemli İş Kolu
- ☐ Önemli Bir Özellik (doğal, kültürel, tarihi,..)
- ☐ Önerilen Bir Etkinlik (festival, pazar, toplantı, vb)

SAĞLIKLI KENTLER

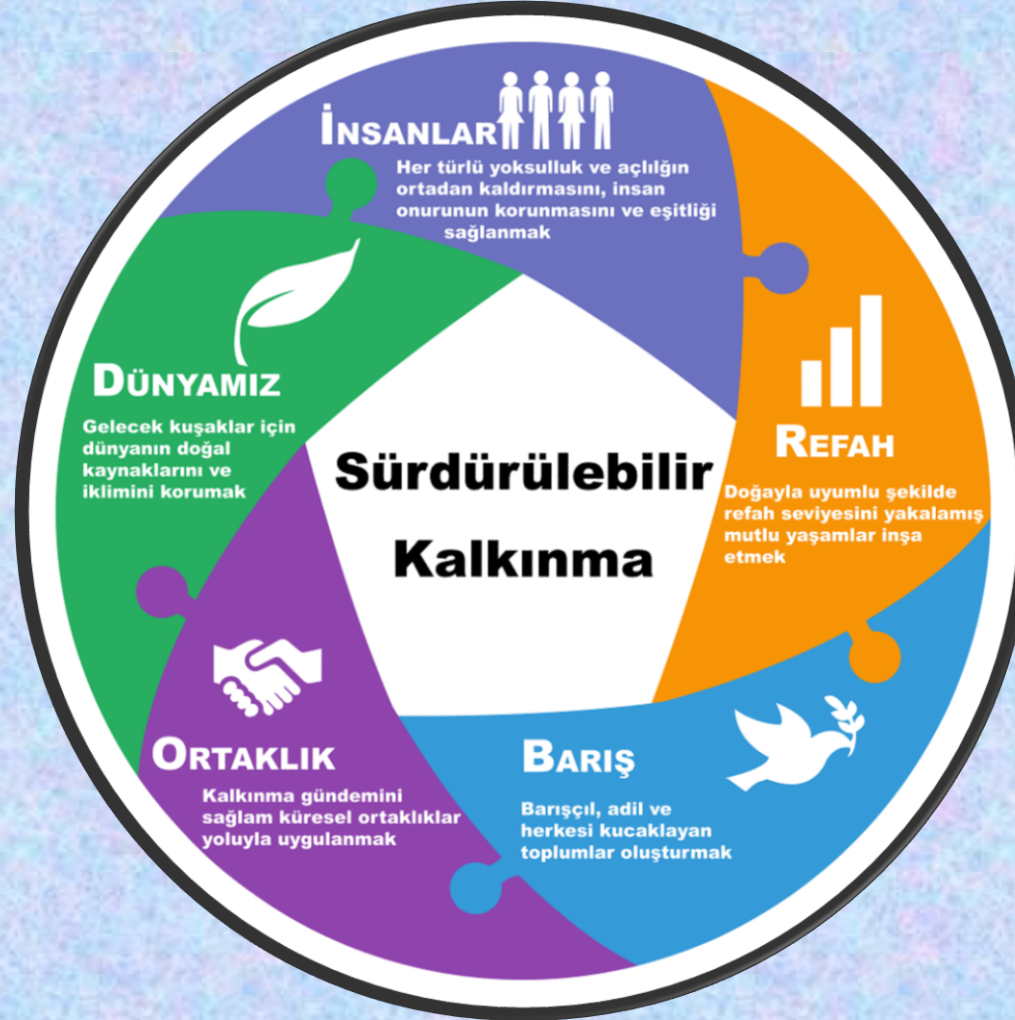
- ✓ Bireylerin Sağlığı
- ✓ Kentli Toplumun Sağlığı
- ✓ Çevre Sağlığı
- ✓ Paydaşlar ve Etkileşim-
Birlikte Çalışabilirlik
- ✓ Göstergeler, İlke ve
Politikalar
- ✓ Etkiler ve Sonuçlar

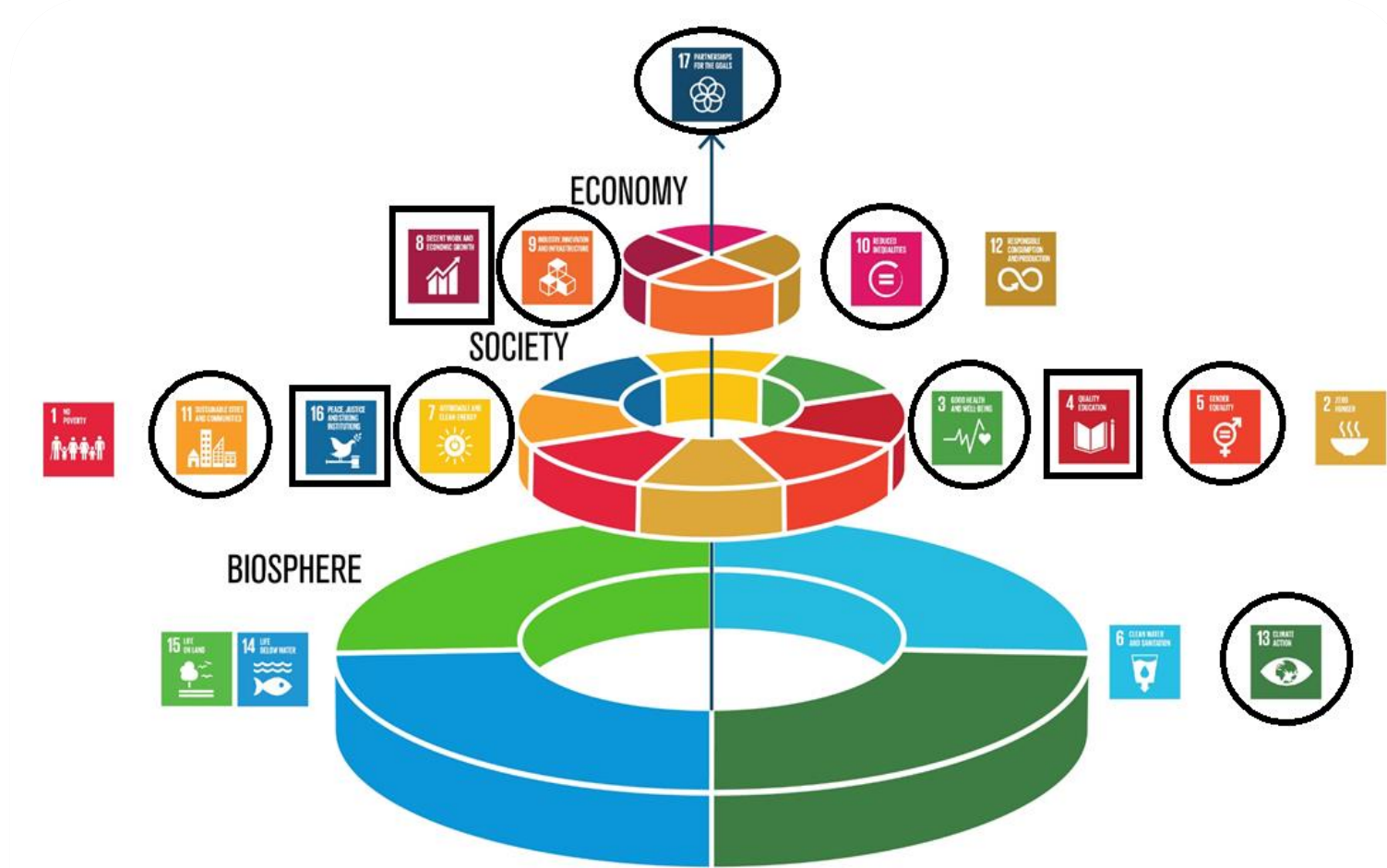
BİRLEŞMİŞ MİLLETLERCE 2030'A KADAR GERÇEKLEŞTİRİLMESİ PLANLANAN 17 SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞME HEDEFİ

17 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFİ İÇİN 5 GEREKLİ UNSUR

BM 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefinin Hedef 11 ile Etkileşimi

PAYDAŞLARIN ÖNCELİKLERİ **EKONOMİ** ve **TOPLUM** ALANINA YOĞUNLAŞMAKTA, DÜNYAMIZLA İLGİLİ HEDEFLER ÖN PLANA ÇIKMAMAKTADIR. HEDEF 11 : a)Halkçı politikalar, b)İç ve dış göç politikalarının gözden geçirilmesi, c) Altyapı gereksinimini ve doğal yaşamı gözetken kentleşme politikaları

Kaynak: Stockholm Resilience Center, görsel üzerine Arama Konferansı sonuçlarına göre işlenmiştir

Türkiye için GZTF Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER

- Temel düzeyde yeterli sayıda kurum ve yasal düzenleme
- Yeterli düzeyde eğitim almış çalışan eleman
- Özellikle kentlerde afet riskine maruz alan ve riskli binaların azaltılmasına yönelik girişim 2012

ZAYIF YÖNLER

- Konuyla ilgili temel politika ve ulusal strateji belgesinin eksikliği
- ilgili kurumlar arasında eşgüdüm eksiklikleri
- Kent-kır bütünselliğini içeren gelişim planlarının eksikliği
- finansal öncelikler nedeniyle büyükşehir statüsü kazanma konusunda acele eden şehirlerin varlığı
- sürdürülebilir kentsel gelişim odaklı denetim yetersizlikleri

FIRSATLAR

- Sürdürülebilir Şehir ve Toplum modellerinin denenebileceği yeni gelişim alanları, örn; kentsel dönüşüm alanları
- Uluslararası çalışmaların yakından izleniyor olması ve işbirlikleri, örn; BM, AB

TEHDİTLER

- Hızlı ve beklenmedik şekilde değişen kurumsal yapılar
- Hızlı kentleşme
- Sürdürülebilir şehirler adına denenilen yeni modeller olsa bile devamlılığının getirilmemesi diğer bir deyişle başlangıçlarının göz alıcı bir tören ve istekle yapılırken devamlılıkları adına herhangi bir izleme yeterli izlemenin olmaması

SONUÇ VE ÖNERİLER-I

- **Merkezi Yönetim/Kurumlar İçin:** Ülke ölçeğinde hazırlanması gereken bir yol haritasına ihtiyaç vardır. Bu belgede, ülkenin genel stratejisi tanımlanarak hangi sorumlu kurum/kuruluşun hangi temel ve yan görevlerinin olacağı belirtilmelidir. Ülke ölçeğinde belirlenecek kısa, orta ve uzun vadeli hedefler ile bu hedeflere nasıl ulaşılabileceğini belirten bir eylem planı hazırlanmalıdır. Hazırlanacak bu eylem planı sonrasında planda yer alan eylemlerin izlenmesi yapılmalıdır. Ülke içinde gerçekleşecek bu eylemlerin komşu ülkeler ve ortaklığımız olan diğer ülke ve örgütlerlerdeki ortak çalışmalarına nasıl yansıtılacağı da düşünülerek bir strateji oluşturulmalıdır.
- **Yerel Yönetimler İçin:** Sürdürülebilir şehir ve toplum hedefi doğrultusunda yerel yönetimlerin halk arasında farkındalık yaratması önemli bir konu olarak gündeme gelmektedir. Ayrıca bu hedefe ulaşmak için paydaş katılımının bilincinde olarak katılımcı plan ve projelere ağırlık verilmelidir. Hızlı ve etkin proje gerçekleştirmeleri için kamu özel ortaklıklarının bilincinde olarak yöreye en uygun modellerin seçimi için araştırma yapılmalıdır. Gerekli hallerde bu konuda danışmanlık hizmeti alınmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER-II

- **Akademik ve Araştırma Kurumları İçin:** Konuyla ilgili pek çok proje ve araştırma çalışması yürütülmesine rağmen her araştırma kurumu kendi içinde çalışmalar gerçekleştirmektedir. Oysaki çoklu disiplinli ve çok paydaşlı araştırma projelerinden daha fazla verim alınacağı düşünülmektedir. Ülkemizde çok paydaşlı çalışmalar henüz istenilen düzeyde değildir. Ayrıca araştırma kurumları ve üniversitelerin kamu kurumlarıyla ortak geliştireceği projelere özellikle sürdürülebilir şehir ve toplumlar konusunda daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir.
- **Sivil Toplum Örgütleri İçin:** Ülkemizdeki birkaç çevre koruma ve mahalle güzelleştirme derneği dolaylı olarak sürdürülebilir şehirler ve toplumlar hedefine hizmet etmektedir. Ancak sayılarının artarak daha bilinçli eylem programlarıyla toplumsal bilincin artırılmasına katkı sağlamaları beklenmektedir. Ayrıca kamu yararına olacak pek çok projeye gerekli hallerde gönüllü katkı sağlayarak daha verimli sonuçlar elde edilmesinde önemli rol oynayabilirler. Konuyla ilgili ulusal ve uluslararası konferans ve çalıştaylara daha çok katılım sağlamaları da kapasite geliştirmeleri açısından önem taşımaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER-III

- **Özel Sektör Kuruluşları İçin:** Bu hedefte yer alan eylemlere hizmet eden özellikle kentsel hizmet sağlayıcı şirketler, güncel teknoloji ve sistemleri kullanmalıdır. Çevre dostu, afetlere karşı dayanıklılık gösteren, insan sağlığı ve yaşam kalitesine destek veren malzeme kullanımı ve süreç tasarımlarıyla çalışmalarını sürdürmeli, sürdürülebilir şehirler konusundaki politika ve stratejiler konusunda bilgi edinmelidirler.
- **Avrupa Birliği İçin:** Avrupa Birliği ve birliğe üye ülkeler pek çok konuda gerçekleşen ortak çalışmalarımız ve komşu coğrafyaları paylaşmamız nedeniyle Türkiye ile daha yakın ve verimli ilişkiler geliştirmeye yönelik politika ve stratejiler izlemelidir. Özellikle de nüfusları hızla artan kentler dikkate alınarak sürdürülebilir kentler zinciri kavramı üzerinden Türkiye ile çok boyutlu kentsel gelişim çalışmaları sürdürmelidir. Konuyla ilgili Türk paydaşların da etkin katkı vermesi sağlanarak yeniden ortak bir sürdürülebilir kentsel göstergeler çalışması oluşturulmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER-IV

- **Birleşmiş Milletler Örgütü İçin:** Küresel 17 sürdürülebilir kalkınma hedefinin girişimci kurumu olarak Birleşmiş Milletler Örgütü, düzenlenecek uluslararası seminer ve çalıştaylarla dünya genelinde farkındalığın artırılmasına hizmet etmelidir. Gerçekleştirilecek ülke ziyaretleri ile 17 hedef genelindeki ilerlemeler, karşılaşılan zorluklar, özgün çözüm önerileri kaydedilmeli ve ortak iletişim platformlarında paylaşılmalıdır. Bu konuda küresel bir sürdürülebilir kalkınma kültürü oluşturulmalıdır.
- **Sağlıklı Kentler Birliği İçin:** Sağlıklı Kentler Birliği, “Sürdürülebilir Kalkınma” ve “Sürdürülebilir Kentler Yaratmak” adına çok uygun bir örgütlenme olup ulusal ve uluslararası alanda “birarada çalışabilirlik” ilkesi yönünde girişimlerde bulunmalıdır. Özellikle “sağlıklı kent” olmanın ilke ve standartlarını geliştirerek, kentlerde gelişme ve sorunlu alanları izlemelidir. Başarılı örnekleri ön plana çıkararak diğer kentlerin de benzer deneyimler elde etmesi için yüreklendirilmesine önem vermelidir. Sağlıklı bir kentin aslında sürdürülebilir bir kent olduğu bilinciyle sürdürülebilir kentler konusundaki gelişme ve çalışmaları izleyerek, olabilecek en yüksek katılımı sağlamalıdır.

İzlediğiniz için teşekkür ederim.

Sormak istediğiniz bir konu var mı?

Dr. Ing. Ebru Alarslan
Kentsel Risk Uzmanı
UNESCO SKH İhtisas Komisyonu Üyesi

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Kentsel Dönüşüm ve Altyapı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

UNESCO Türkiye, Sürdürülebilir Kalkınma
İhtisas Komisyonu
Ankara

Tel : +90 533 743 60 54
Faks : +90 312 4740393

e-posta1 : ebrua@csb.gov.tr
e-posta 2 : ebrualarslan@yahoo.com

Web sitesi (1): www.csb.gov.tr/gm/altyapien
Web sitesi (2): www.surdurulebiliralkalinmahedefleri.com

